

*Karel Van den Bosch
Hoofdredacteur*

Dit tweede nummer van de jaargang 2009 van het Tijdschrift voor Sociologie bevat twee artikels, een onderzoeksnota en een aantal boekbesprekingen. Het Belgisch-Nederlandse duo Kristof Heylen en Marietta Haffner behandelen het ook voor sociologen belangrijke thema van de inkomensongelijkheid, dat zij in relatie brengen met woonkosten. De gangbare analyses van inkomensongelijkheid zijn gebaseerd op het beschikbaar inkomen. Hierbij gaat men voorbij aan het feit dat – bij hetzelfde inkomen – de consumptiemogelijkheden van eigenaars zonder afbetaling duidelijk groter zijn dan deze van huurders en eigenaars met een lopende hypothecaire lening. De auteurs vergelijken de inkomensongelijkheid voor en na woonkosten tussen Vlaanderen en Nederland, een vergelijking die interessant is vanwege het sterk verschillende beleid inzake huisvesting in deze landen. De belangrijkste vaststelling is dat de inkomensongelijkheid in beide ‘landen’ aanzienlijk toeneemt wanneer het equivalent besteedbaar inkomen van alle huishoudens gecorrigeerd is voor de woonuitgaven, al is de stijging zowel absoluut als relatief meer uitgesproken in Nederland. Wat betreft de effecten van beleid valt voor Nederland enerzijds de rol van het uitgebreide huursubsidiesysteem op, anderzijds is voor eigenaars met hypotheek het fiscale voordeel gemiddeld drie keer zo hoog in Nederland als in Vlaanderen. Desalniettemin blijven de netto-woonkosten in Nederland aanzienlijk hoger dan in Vlaanderen. De redactie is verheugd dat ook auteurs die eerder actief zijn in het beleidsgericht onderzoek de weg naar het Tijdschrift voor Sociologie vinden. Wij hopen dat anderen hen zullen volgen.

Heylen en Haffner kunnen in het bestek van hun artikel niet ingaan op de oorzaken van zulke verschillen in beleid (en de redenen waarom kennelijk weinig effectief beleid blijft bestaan). Geen enkele verklaring zou echter om de rol van belangengroepen en organisaties, kortom het middenveld, heen kunnen. Het is een cliché dat het middenveld in België en Vlaanderen veel te zeggen heeft, maar zelden wordt deze stelling systematisch empirisch onderbouwd. Dimitri Van Maele onderzoekt in zijn bijdrage ‘de macht van het middenveld’ in België, dat hij omschrijft als ‘een netwerkstaat met een complex web van gedeelde

macht'. Hij introduceert een nieuw concept '*Politiek Utilitaire Macht*' (PUM), dat de machtspositie weergeeft van een organisatie om de federale beleidsprocessen potentieel te beïnvloeden, een positie die volgt uit de aanwezigheid van de staatselite binnen die organisatie. Een van zijn vaststellingen is dat de Belgische 'non-profit'-sector niet beter gepositioneerd is dan de 'profit'-sector om via zijn contacten met federale politici en topambtenaren potentiële invloed binnen de federale beleidsnetwerken te realiseren. Verzuilde middenveldorganisaties echter zijn gemiddeld genomen wel beter in staat dan organisaties binnen het bedrijfsleven om via persoonlijke contacten de federale beleidsprocessen te beïnvloeden. Bijgevolg concludeert Van Maele dat de ontwikkelde politiek-organisatorische machtsconfiguratie eerder aansluit bij de these van de Belgische 'verzuilde verzorgingsstaat'.

De rol van sociaal kapitaal in de Vlaamse samenleving is al in meerdere artikels in dit tijdschrift belicht. Edwin Wouters bestudeert het nut van sociaal kapitaal in een heel andere setting: die van AIDS-preventie in Zuid-Afrika. Om te voorkomen dat anderen met AIDS besmet raken en om te zorgen dat zij hun therapie blijven volgen, is het van groot belang dat seropositieve personen tegenover hun omgeving open zijn over hun HIV-besmetting. Zulke openheid houdt echter een groot risico op sociale isolatie in. Men zou daarom kunnen veronderstellen dat personen met groot sociaal kapitaal het zich eerder kunnen 'veroorloven' om hun HIV-status bekend te maken. Zowel '*bonding*' (sterke informele netwerken) als '*bridging*' (meer formele en georganiseerde verbanden) sociaal kapitaal kunnen hierbij een rol spelen. Anderzijds is er mogelijk ook een *trade-off* tussen deze twee vormen van sociaal kapitaal, waarbij personen de banden met familie en vrienden wat verwaarlozen ten gunste van de meer formele vormen van sociaal kapitaal die vervat zijn in praatgroepen en professionele hulpverlening. De onderzoeksbevindingen tonen aan dat sociaal kapitaal inderdaad een belangrijke rol kan spelen bij het aanmoedigen van openheid over de HIV-status ten aanzien van de gemeenschap. De positieve invloed van *bonding* sociaal kapitaal op publieke *disclosure* was sterk en onveranderlijk doorheen de tijd. Het effect van *bridging* sociaal kapitaal hangt af van de omstandigheden, maar mag niet onderschat worden voor sommige categorieën van seropositieven. Deze resultaten hebben direct praktisch belang voor de preventie en behandeling van AIDS, en ondersteunen de initiatieven die in Zuid-Afrika ter zake genomen worden.